

Motion till riksdagen 2005/06:N436

av Eva Flyborg m.fl. (fp)

Energipolitik för tillväxt och välfärd

Motionen delad mellan flera utskott

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	1
Förslag till riksdagsbeslut	2
Energi – en välståndsbildande kraft	4
Regeringens energipolitik skadar Sverige	5
Regeringens energipolitik blir märkligare och märkligare	5
Vattenfall.....	6
Industrin tappar förtroendet.....	6
En liberal energipolitik.....	7
Fortsätt använda kärnkraften	8
Upphäv förbuden mot kärnkraft	9
Upphäv tankeförbudet	9
Skärp kärnkraftens försäkringsansvar	10
Avskaffa effektskatten på kärnkraft	10
Effektivare energiproduktion	11
Energi utan subventioner.....	11
Elcertifikat.....	12
Ny lovande energiteknik	12
Förnyelsebara alternativ	12
Redovisa de faktiska utsläppen	13
Skapa konkurrens på hela elmarknaden	13
Elproduktion.....	13
Elnät och elhandel	14
Konkurrensövervakning	14
Det sårbara samhället	14
Strålningsrisker från kraftledningar.....	15
Energisparande måste löna sig	16
Skatter på energiområdet.....	16
Anslagsfrågor utgiftsområde 21	17

Fel! Okänt namn på

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om elskatt.¹
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att återstarta båda reaktorerne i Barsebäck.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa lagen om kärnkraftens avveckling.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa 5 a § kärntekniklagen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa 6 § kärntekniklagen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att anpassa atomansvarighetslagen till den nya nivån i Paris-konventionen.²
7. Riksdagen avslår regeringens förslag att höja effektskatten på kärnkraft.³
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa effektskatten på kärnkraft.¹
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda möjligheterna att utnyttja värmen i kärnkraftverkens kylvatten.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa elcertifikatssystemet.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att redovisa koldioxidutsläpp för importerad el i den svenska statistiken.⁴
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tuffare konkurrensgranskning av elproduktionsmarknaden.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om prioritering av utbyggnad av överföringskapaciteten i Norden.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett centralt anläggningsregister.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om begripliga elräkningar.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att flytta konkurrensövervakningen av elmarknaden till Konkurrensverket.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om starka ekonomiska incitament för nätbolagen att öka leveranssäkerheten i elnätet.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över samtliga kommuners reservkraftskapacitet vid eventuella strömavbrott.⁵
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att uppmuntra energibesparande åtgärder i bostäder.
20. Riksdagen avslår regeringens förslag om investeringsstöd för konvertering från direktverkande elvärme i bostadshus.³

Fel! Okänt namn på

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att avskaffa miljöbonusen för vindkraft.¹
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att avskaffa koldioxidskattebefrielsen för torv.¹
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att avskaffa energiskattebefrielsen för torv.¹
24. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 21 Energi enligt uppställning:

	Anslag (miljoner kronor)	Regeringens förslag 2006	Förändringar 2006
35:1	Statens energimyndighet	193,8	-25
35:2	Insatser för effektivare energianvändning	168	-12
35:3	Teknikupphandling och marknadsintroduktion	65	-13
35:4	Stöd till introduktion av vindkraft	89,4	-33
35:5	Energiforskning	815,1	0
35:6	Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser	18,1	0
35:7	Statlig prisgaranti elcertifikat	59,5	-59,5
35:8	Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av en reaktor vid Barsebäcksverket	313,1	0
	Totalt	1 722	-142,5

¹ Yrkandena 1, 8 och 21–23 hänvisade till SkU.

² Yrkande 6 hänvisat till LU.

³ Yrkandena 7 och 20 hänvisade till FiU.

⁴ Yrkande 11 hänvisat till MJU.

⁵ Yrkande 18 hänvisat till FöU.

Fel! Okänt namn på

Energi – en välståndsbildande kraft

God tillgång på energi är en förutsättning för välstånd. Elektricitet är mycket viktig bl.a. för industrin, handeln, jordbruket, servicenäringarna och hushållen, dvs. för hela vårt samhälle.

Sveriges ekonomiska utveckling under 1900-talet har varit starkt beroende av en riklig tillgång på elektricitet till konkurrenskraftiga priser. Den elintensiva svenska basindustrin står för hundratals miljarder i exportintäkter och sysselsätter hundratusentals människor.

Sveriges goda tillgång på vattendrag för produktion av el har givit basindustrierna skog, papper, gruvor och stål billig och miljövänlig el. Den höga teknologiska nivån i vårt lands industri under årtiondena efter kriget ledde till att vi tidigt startade ett avancerat kärnkraftsprogram. ASEA utvecklade kärnkraftsreaktorer som togs i bruk under 70- och 80-talen och snabbt minskade det svenska oljeberoendet.

Sverige fick helt enkelt en elproduktion som resten av världen är avundsjuk på. Hälften vattenkraft och hälften kärnkraft ger nästan inga koldioxidutsläpp alls.

Dagens energipolitiska beslut grundas fortfarande i allt väsentligt på folkomröstningen 1980. Under de 25 år som förflutit sedan dess har emellertid flera helt avgörande faktorer förändrats:

- Vi har idag kunskap om det hot mot vårt klimat som utgörs av växthuseffekten.
- ”Sol och vind”, som många hoppades skulle ersätta kärnkraften, har inte hittills uppfyllt de förväntningarna.
- Elmarknaden har internationaliserats; vilket innebär att avvecklad inhemsk produktion ersätts med import.
- Livslängden på kärnkraftverk bedöms idag väsentligt längre än förut.

Mot bakgrund av detta är det inte rimligt att dagens och framtidens energipolitik bygger på folkomröstningen 1980. Det är dags för nya tag. Svensk energipolitik behöver en tydlig kursändring.

Sveriges riksdag har antagit minst fyra beslut som är oförenliga:

1. kärnkraften ska avvecklas,
2. de orörda älvarna får inte byggas ut,
3. koldioxidutsläppen ska begränsas och
4. den ekonomiska tillväxten i Sverige ska öka.

Även regeringen har insett att dessa fyra mål inte är förenliga och tycks nu vara i full färd med att prioritera ned koldioxidmålet. Vi menar att koldioxidmålet måste stå fast, de potentiella följderna av växthuseffekten är så avskräckande att en försiktighetsprincip måste tillämpas. Vi vill istället riva upp beslutet om kärnkraftsavveckling.

Regeringens energipolitik skadar Sverige

Folkpartiet anser att de energipolitiska riktlinjer som antogs i riksdagen 1997, och som fullföljdes genom den energipolitiska proposition som behandlades i riksdagen våren 2002, allvarligt skadar Sverige som industri- och miljönation. Dessutom är politiken på sikt förödande för välståndet. Särskilt allvarlig är den förtida avvecklingen av kärnkraft. Avvecklingen innebär en gigantisk kapitalförstörelse som kommer att medföra enorma välfärdsförluster på sikt. Miljön kommer att skadas och det blir svårare att få företag att utvecklas och skapa fler jobb.

Tecknen blir allt tydligare. Den högkonjunktur som den svenska industrin ridit på det senaste året går mot sitt slut. Den senaste konjunkturstatistiken från SCB och Konjunkturinstitutet är entydig. Industrin går fortfarande bra men sämre än för ett år sedan och några nya arbetstillfällen verkar det inte bli. Facit av de senaste fyra åren blir istället: 80 000 försvunna industriarbeten, varav 50 000 industriarbeten, har flyttat utomlands. Nu när konjunkturen vänder nedåt är risken stor att utflyttningen ökar när industriföretagen blir än mer tvingade att pressa sina kostnader. Ytterligare 160 000 industriarbeten kan försvinna de närmaste fem åren om företagen gör allvar av sina utflyttningsplaner, enligt Svenskt Näringsliv. Mot bakgrund av att en stor del av svensk industri är mycket elberoende så är energipolitiken en viktig faktor för att bryta denna negativa trend.

Resultatet av den förda politiken har blivit att elpriserna stigit och att samhällets hela energiförsörjning hotas vid stark kyla eller vid avbrott i någon del av elnätet. Svenska kraftnät får i ren desperation upphandla effekt och teckna avtal med företag om att hålla nere konsumtionen vid kallt väder. Samtidigt får det svenska folket damma av sina vedspisar och kaminer för att hålla varmt. Detta är orimligt i Sverige år 2005.

Elförbrukningen i Sverige har dessutom ökat år från år. Beräkningar från Energimyndigheten tyder också på att förbrukningen kommer att fortsätta att öka framöver. Detta gäller såväl i Sverige som i övriga Norden där man räknar med ca 2 % ökning per år. Elen betyder mer i Sverige än i andra länder i Europa eftersom den svenska energikonsumtionen av tradition har byggt på god tillgång på el. Att då brådstörtat ställa om energisystemet är oansvarigt. Dessutom har den svenska industrin en helt annan sammansättning än industrin på kontinenten. Traditionella svenska näringar som bl.a. malm, skog, stål och papper är oerhört elintensiva.

Regeringens energipolitik innehåller mycket politik, men lite energi. Den hotar vår industri, våra jobb, vår välfärd, vår miljö och vår hälsa.

Regeringens energipolitik blir märkligare och märkligare

Regeringen har gett klartecken för att bygga en naturgasledning från Tyskland till Trelleborg, och planerar för en ökad användning av naturgas i Sverige. Om detta sker samtidigt som den svenska kärnkraften avvecklas kommer det

Fel! Okänt namn på

att leda till ökade totala utsläpp av klimatpåverkande koldioxid i Sverige. Är det förenligt med Sveriges klimatmål?

Dessutom planeras för en ny kraftledning från Finland, vars syfte är att importera el från det nya kärnkraftverket som håller på att byggas i Finland. Varför är det fel med kärnkraft i Sverige om det är okej med kärnkraft i Finland?

Vattenfall

Det statliga bolaget Vattenfall gör stora investeringar i kolgruvor och koleldade kraftverk i Tyskland. Man har till och med tvingat hela byar att flytta för att kunna bryta brunkol, vilket är helt oacceptabelt. Genom att Vattenfall valt att investera så kraftfullt i kolkraft i Tyskland har det brutit mot riksdagens beslut. Det finns ingen anledning till att svenska skattebetalare ska betala för tyska utsläppsrätter. Det är även anmärkningsvärt att Vattenfall ska investera cirka en miljard kronor för att återstarta det gamla oljekraftverket i Stenungsund. Det strider helt mot de uttalade svenska ambitionerna att sänka koldioxidutsläppen, vilket också är att nonchalera Kyotoprotokollet. Allt detta agerande har inte heller återkopplats till riksdagen.

Riksrevisionen presenterade i juni 2004 rapporten *Vattenfall AB – Uppdrag och statens styrning* (RiR 2004:18). Riksrevisionen har granskat Vattenfalls uppdrag att inom ramen för affärsmässighet verka för en omställning av det svenska energisystemet och hur dessa krav har hanterats av ägarförvaltningen, dvs. regeringen och Näringsdepartementet, och av bolagets ledning, dvs. styrelsen och koncernledningen. I analysen redogörs för hur Vattenfalls expansion i Tyskland relaterar till de svenska miljö- och energipolitiska målen. Riksrevisionen konstaterar att regeringen varit otydlig vid styrningen av Vattenfall. Regeringen och bolagsledningen har inte tagit initiativ till att få klargjort om förvärven i Tyskland var förenliga med den av riksdagen beslutade miljö- och energipolitiken. Svenska staten har heller inte möjlighet till insyn och kontrollmöjligheter av verksamheten i Vattenfalls tyska dotterbolag. Riksrevisionen rekommenderar att regeringen tar initiativ till att tydliggöra Vattenfalls uppdrag vad gäller miljö- och energipolitik. Detta är ytterst allvarlig kritik som vi i Folkpartiet instämmer i. Vi har under en rad av år kritiserat Vattenfalls engagemang i just Tyskland. Även riksdagens konstitutionsutskott har riktat kritik mot Vattenfall, och näringsminister Thomas Östros blev prickad med anledning av en anmälan från Folkpartiet.

Mot bakgrund av denna kritik och att Folkpartiet har tagit tydlig ställning mot statliga företag anser vi att Vattenfall ska säljas ut.

Industrin tappar förtroendet

Den svenska basindustrin är starkt beroende av god tillgång till el till rimliga priser. Om de inte kan få detta i Sverige så tvingas de lägga tunga investeringar utomlands, och på sikt även flytta ut befintlig verksamhet. En rad indu-

Fel! Okänt namn på

striföretag har nu gått samman och startat ett eget kraftbolag, BasEL, och planerar att på egen hand importera el från utlandet (troligtvis från Ryssland). Det kan inte tolkas annorlunda än att den svenska basindustrin helt har tappat förtroendet för regeringens energipolitik. Regeringens politik leder oundvikligen till att elproduktionen i Sverige minskar, och för industrin återstår då bara två möjligheter, att importera el eller att flytta sin produktion utomlands.

En liberal energipolitik

Vi liberaler anser att en rationell energipolitik bäst främjas genom fri energiproduktion. Staten ska uppställa krav beträffande hälsa, säkerhet och miljö och kontrollera att kraven uppfylls samt främja forskning och utveckling. Staten ska inte förbjuda någon specifik teknik för energiproduktion, om den uppfyller miljö- och säkerhetskrav.

Den politiska styrningen av energiproduktionen måste förändras. Valet av energiproduktion ska inte träffas genom politiska beslut. Konsumentstyrning och marknadsekonomi ska råda inom de ramar miljökraven sätter. Det innebär att alla typer av produktionsanläggningar för energi ska tillåtas, förutsatt att de uppfyller generella krav på hälsa, miljö och säkerhet.

Det svenska energisystemet bör successivt ställas om till att bli ekologiskt hållbart. Omställningen av energisystemet måste dock ske med hänsyn till Sveriges behov av tillväxt och ökad sysselsättning. Att ha konkurrenskraftiga villkor för basindustrin ska vara ett viktigt syfte med svensk energipolitik.

Folkpartiet vänder sig mot synen att el i sig skulle vara något miljöfarligt och icke önskvärt. Det finns miljöfarliga sätt att producera el, t.ex. kolkraft, men insatser bör sättas in mot dessa och inte mot el i sig. Tvärt om kan en ökad användning av el leda till vinster för miljön, t.ex. genom att ersätta vägtrafik som drivs av fossila bränslen med eldrivna tåg. Folkpartiet anser inte att elskatt är att betrakta som en miljöskatt, och höjd elskatt bör inte ses som en del av någon grön skatteväxling. Detta bör ges regeringen till känna. Vi ställer oss också skeptiska till det ensidiga fokus på att få bort elvärme från bostäder som tycks finnas. Det är långt ifrån säkert att det ger någon förbättring av miljön att ersätta elvärme med småskalig eldning av ved eller pellets, som ofta är alternativet.

Vi säger absolut nej till utbyggnad av de orörda älvarna samt de utbyggda älvarnas orörda delar. En ytterligare utbyggnad av vattenkraften riskerar förstöra ovärderliga miljövärden för århundraden framöver och folks hem och kulturmark som används för djurhållning eller odling. Dessutom har de orörda älvarna en stor betydelse för turistnäringen. Småskalig vattenkraft påverkar i de flesta fall miljön negativt, men önskemål om sådana projekt måste trots allt kunna prövas från fall till fall.

Vi säger även nej till storskalig introduktion av naturgas. Naturgas är ett fossilt bränsle som bidrar till växthuseffekten. Där naturgas redan finns idag, främst i Syd- och Västsverige, ska den dock användas eftersom den trots allt är renare än t.ex. kol- och oljekondenskraftverk. Det är bra med naturgas om

Fel! Okänt namn på

den ersätter kol eller olja, men vi måste akta oss för att bygga fast oss i en storskalig naturgasinfrastruktur som för lång tid framöver binder upp oss i ett beroende av ett fossilt bränsle.

Fortsätt använda kärnkraften

Folkpartiet anser att kärnkraften bör utnyttjas under hela sin tekniska och ekonomiska livslängd. Tron att kärnkraften skulle vara ”slut” 2010 är helt fel. I princip går det att byta ut de flesta delar i ett kärnkraftverk under mycket lång tid. Idag bedömer branschen att ett kärnkraftverk har en ekonomisk livslängd på ca 60 år. Sveriges äldsta reaktor (Oskarshamn 1) fyller 60 år först 2030. Dessutom förbättras våra kärnkraftverk kontinuerligt, säkerheten förbättras, effekten ökas och tillgängligheten förbättras.

Vi har därför sagt nej till en förtida avstängning av både den första och andra reaktorn i Barsebäck. Flera instanser har varnat för vad som kan hända om även den andra reaktorn stängs av. Energimyndigheten hävdar att det finns en risk för elbrist under torrår, speciellt då i Syd- och Mellansverige. Nu när Barsebäck 2 stängts av kommer utsläppen av koldioxid, enligt Energimyndigheten, att öka med 4 miljoner ton, vilket motsvarar 6 % av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser, huvudsakligen från el producerad med kolkraft i Tyskland och Danmark.

Folkpartiet anser att reaktorer ska stängas när en kompetent myndighet konstaterar att de inte längre uppfyller gällande säkerhets- eller miljökrav. Politikerna är inte bäst på att avgöra när en avstängning kan äga rum. Folkpartiet anser dessutom att båda reaktorena i Barsebäck bör tas i bruk igen så snart det är möjligt. Detta bör ges regeringen till känna.

Den energipolitik som regeringen driver innebär stora påfrestningar på samhället. Den tidigare till hälften genomförda avvecklingen av det väl fungerande kärnkraftverket i Barsebäck har bidragit till effektproblem under vintrarna och till en betydande osäkerhet inom industrin beträffande den framtida tillgången på el. När nu regeringen stängt även Barsebäck 2 tilltar denna osäkerhet. Investeringsviljan i svensk elintensiv industri hämmas, vilket drabbar tillväxten och i förlängningen även välfärden. Elpriset påverkar industrins investeringsvilja men är även en kännbar kostnad för många enskilda elkunder. Det är inte rimligt att en avveckling av kärnkraften med förväntade elprishöjningar ytterligare ska få drabba redan hårt ansatta hushållskunder.

Satsningar på alternativ elproduktion har bedrivits under decennier, men resultaten måste betecknas som relativt svaga. Dessa alternativ kommer under överskådlig framtid inte på långa vägar att kunna ersätta kärnkraften. Detta gäller särskilt mot bakgrund av att de hittillsvarande satsningarna inom ramen för energiomställningsprogrammet visat ett mycket magert resultat. Om kärnkraften avvecklas kommer bortfallet av el att i huvudsak kompenseras av elproduktion baserad på fossila bränslen, både inom och utanför Sveriges gränser. Detta rimmar mycket illa med det svenska åtagandet enligt klimat-

konventionen och Kyotoprotokollet. De regionala effekterna på hälsa och miljö av andra utsläpp än växthusgaser (svaveldioxid, kväveoxider, partiklar etc.) kommer att bli påtagliga, inte minst i södra Sverige.

Barsebäcks båda reaktorer har stängts med beslut enligt lagen (1997:1320) om kärnkraftens avveckling. Denna lag borde över huvud taget aldrig ha tillkommit och bör nu omedelbart avskaffas. Detta bör ges regeringen till känna.

Upphäv förbuden mot kärnkraft

På grund av det växande hotet från utsläpp av växthusgaser vill Folkpartiet inte utesluta en utbyggnad av kärnkraften, om riksdagens stränga krav på hälsa, miljö och säkerhet är uppfyllda. Vi tror att Sverige behöver ett stort tillskott av elproduktion. Diskussioner om att bygga ut kärnkraft förs i många länder runt om i världen. I Finland har byggandet av en ny reaktor påbörjats. Faktum är att det är fler länder runt om i världen som bygger nya kärnkraftsanläggningar än vad det är som stänger av.

Folkpartiet anser att de politiska hindren för en fortsatt och utvecklad användning av kärnenergi måste tas bort. Vi anser inte att det finns några skäl att ha en bestämmelse (5 a § i kärntekniklagen) som förhindrar byggandet av kärnkraftsreaktorer i Sverige. Riksdagen bör därför besluta upphäva detta förbud.

Energibranschen gör bedömningen att, under förutsättning att EU:s klimatpolitik fullföljs, det blir lönsamt att sälja el från nybyggd kärnkraft inom en 10–20-årsperiod. Nya tillkommande kärnreaktorer bör i så fall projekteras intill de befintliga reaktorerna i Forsmark, Oskarshamn och Ringhals, där det finns mark reserverad för fler reaktorer.

Det är dock väsentligt att påpeka att den typen av planekonomiskt tänkande som styrde kärnkraftens utbyggnad under 1960- och 70-talen i Sverige var olyckligt. Det är inte riksdagen som ska bestämma i vilken takt nya reaktorer byggs, utan elmarknaden själv. Statens uppgift är att utforma långsiktiga riktlinjer utifrån hälso-, miljö- och säkerhetskrav.

Upphäv tankeförbudet

År 1987 infördes en bestämmelse i kärntekniklagen (6 §) som stadgar att ingen får utarbeta konstruktionsritningar, beräkna kostnader, beställa utrustning eller vidta andra sådana förberedande åtgärder i syfte att inom landet uppföra en kärnkraftsreaktor. För brott mot bestämmelsen – som i dagligt tal kommit att få benämningen ”tankeförbudet” eller ”hjärntvättsparagrafen” – stadgas fängelse med en straffsats motsvarande den som gäller för vållande till annans död. Tankeförbudet har kritiserats från principiella utgångspunkter alltsedan det tillkom. Förbudet har uppfattats som oförenligt med de principer om yttrande- och tankefrihet som bör ligga till grund för all lagstiftning, och

Fel! Okänt namn på

det har ansetts helt artfrämmande att använda en lagtext för att göra allmänna, politiska markeringar.

Tankeförbudet har en hämmande effekt på den akademiska friheten. Hösten 1995 undertecknade 102 svenska professorer och andra framstående forskare från så gott som samtliga landets universitet och högskolor ett upprop till regeringen om avskaffande av tankeförbudet. Från forskarhåll har också hävdats att bestämmelsen får skadliga effekter bl.a. genom att försvåra forskning kring hur man kan utvinna ytterligare energi ur kärnavfall, en forskning som med framgång pågår i bl.a. Förenta staterna. Den som skulle vilja visa hur ny kraftproduktion, baserad på kärnteknik, skulle kunna tillföras det svenska kraftsystemet kan inte göra detta utan att hotas av fängelse. Det kan t.o.m. ifrågasättas om det över huvud taget är möjligt att presentera genomarbetade och kostnadsberäknade alternativ till prövning i den energipolitiska debatten utan att begå lagbrott.

Förslag om slopande av tankeförbudet har behandlats av riksdagen vid ett flertal tillfällen. En bidragande orsak till att förslagen har avvisats torde vara att frågan har ansetts kopplad till den vidare energipolitiska frågeställningen om kärnkraftens framtid i vårt land. Något sådant samband föreligger emellertid inte, vilket bl.a. framgår av att t.o.m. Miljöpartiets företrädare i Energi-kommissionen instämde i att tankeförbudet utgör ”en inskränkning av medborgerliga fri- och rättigheter som inte står i rimlig proportion till motiven”.

Att kritik mot tankeförbudet numera framförs oberoende av inställningen till kärnkraftens utnyttjande i Sverige borde möjliggöra en omprövning av tankeförbudet. Detta bör ges regeringen till känna.

Skärp kärnkraftens försäkringsansvar

Skadeståndsplikten för reaktorolyckor med kärnkraft regleras i Pariskonventionen, som i Sverige omsätts i atomansvarighetslagen. Ägaren till ett kärnkraftverk har hittills haft en begränsning av ersättningsbeloppet till 3,3 miljarder kronor per reaktor. Nyligen har Pariskonventionen ändrats och stadgar nu att miniminivån för ersättning är runt 6 miljarder kronor. Enligt vår mening ska atomansvarighetslagen anpassas till denna nya nivå i Pariskonventionen. Enligt atomansvarighetslagen gäller också att ägaren till ett kärnkraftverk ska försäkra sig till motsvarande belopp. Detta bör ges regeringen till känna.

Avskaffa effektskatten på kärnkraft

Effektskatten på kärnkraft är världsunik och snedvrider konkurrensen mellan olika energislag och gynnar icke önskvärda energislag såsom fossila bränslen. Denna skatt redovisas i budgetpropositionen som en s.k. skattesanktion, och regeringen beskriver den så här:

Skatten kan likställas med en extraskatt som lagts på vissa företag och är därför att betrakta som en skattesanktion.

Folkpartiet accepterar inte den här typen av godtyckliga extraskatter på vissa företag. Vi säger definitivt nej till regeringens förslag till höjning. Vi vill på ett par års sikt fasa ut den helt. Detta bör ges regeringen till känna.

Effektivare energiproduktion

Det finns stora möjligheter att gå vidare med ytterligare effektiviseringar av energiproduktionen. Möjligheten att kombinera kraft- och värmeproduktion i kraftverk bör tas till vara.

Konkurrensen på fjärrvärmemarknaden måste förbättras. Distributionen av hetvatten är ett naturligt monopol, vilket innebär en risk för monopolprissättning. En statlig utredning (SOU 2005:33) har nyligen presenterat förslag på detta område. Det är vår förhoppning att regeringen kommer med förslag om hur fjärrvärmemarknaden kan avmonopoliseras. Vi menar att det är angeläget med omedelbara åtgärder för att stoppa den negativa utvecklingen. Exempel på åtgärder som kan vidtas utan ytterligare tidsutdräkt är skärpt pristillsyn, införande av ett system för s.k. benchmarkingkonkurrens, införande av utökade möjligheter till tredjepartstillträde, inrättande av en instans för hantering av klagomål från konsumenter på priser och leveransvillkor samt förbättrade möjligheter att utnyttja spillvärme.

132 TWh kylvatten från kärnkraftverken släpps ut i havet till ingen nytta. I Sveriges första kommersiella kärnkraftverk i Ågesta, som var i drift 1964–1974, tog man vara på värmen och producerade både el och fjärrvärme. Möjligheterna att utnyttja värmen i kärnkraftverkens kylvatten, t.ex. för fjärrvärme till närliggande städer, är därför stora och bör utredas. Detta bör ges regeringen till känna.

Energi utan subventioner

Inom de av politikerna fastställda ramarna förutsätter en fri energiproduktion att alla energislag klarar konkurrensen på marknaden utan subventioner. Att som idag stödjande etablerad teknik är därför inte rimligt. Subventioner, energispecifika skatter och bonussystem snedvrider konkurrensen, höjer priserna och försvårar därmed en rationell energiproduktion.

För att undvika växthuseffekten är det angeläget att minska utsläppen av fossil koldioxid från energisektorn, och det behövs ekonomiska styrmedel för att uppnå detta. Idag finns det dock ett lapptäcke med olika styrmedel som motiveras med växthuseffekten. Det finns handel med utsläppsrätter, koldioxidskatt, elcertifikat och diverse direkta subventioner till främst vindkraft. Vi menar att ett sådant lapptäcke inte ger någon effektiv styrning, istället bör man sträva efter att ha färre, enklare och mer heltäckande system.

Fel! Okänt namn på

Elcertifikat

Dagens elcertifikatssystem innebär en extra beskattning av bl.a. kärnkraft samtidigt som systemet subventionerar vindkraft och biobränsle. Sedan certifikaten infördes har reglerna ändrats ett antal gånger, och det skapar problem för såväl energiproducenter som konsumenter. Dessutom är systemet feltänkt eftersom bedömningen av vilka energikällor som berättigar till certifikat dels har ändrats över tiden, dels inte överensstämmer med energikällornas miljöeffekter. Det är t.ex. helt orimligt att torv gynnas, eftersom torv är att betrakta som ett fossilt bränsle. Elproducenter kan också råka ut för böter på grund av ouppfyllda kvoter även om det inte finns någon ”korrekt” producerad el att köpa. Inte ens de aktörer som gynnas av elcertifikaten, t.ex. vinkraftsproducenter, är nöjda med hur systemet fungerar. Därför bör elcertifikatssystemet avvecklas. Detta bör ges regeringen till känna.

Ny lovande energiteknik

Vi vill uppmärksamma den kvalificerade kärntekniska forskning som bedrivs internationellt. Ett exempel på detta är forskningen kring acceleratordriven transmutation. Denna teknik öppnar för möjligheten att reducera de långlivade ämnena i kärnavfallet kraftigt och öka den mängd energi som kan utvinas ur bränsleråvaran.

Mycket FoU-arbete återstår innan dessa nya kärntekniker är möjliga att tillämpa. Det är dock viktigt att se långsiktigt på dessa frågor, inte minst med hänsyn till kommande generationers behov av kostnadseffektiva, säkra och miljövänliga energikällor och tillförlitliga metoder för hanteringen av det kärnavfall vi kommer att lämna efter oss.

Förnyelsebara alternativ

Liberalism är utvecklingsoptimism. Vi ser i den tekniska utvecklingen möjligheter att lösa flera av dagens och morgondagens utsläppsproblem. Genom att stimulera och styra utvecklingen kan vi ersätta slösaktig och smutsig produktion med resurssnålare och renare. Även om förväntningarna på förnyelsebara alternativ varit för höga måste vi våga satsa långsiktigt. Vi vet att många utsläppsproblem kan lösas genom stimulans av den tekniska utvecklingen och snabbare spridning av ny teknik. Vi måste våga satsa på ny forskning och ta kostnaden initialt för att åstadkomma en hållbar utveckling. Exempelvis bör Sverige satsa på forskning kring solceller och användning av vätgas som energibärare.

Vi vill dock varna för att ha för högt ställda förväntningar. 1980- och 1990-talens energipolitik har i mångt och mycket baserats på orealistiska förväntningar på förnyelsebara alternativ, vilket har lett till onödiga kostnader

och större klimatpåverkan än nödvändigt. Just nu talas det mycket om havsbaserad vindkraft som ett lovande alternativ. Det är dock svårare än man kan tro att ordna överföringen in till elnätet, vilket kan leda till ganska stora kostnader.

En ökad användning av förnyelsebara alternativ ska alltid i första hand användas för att minska användningen av fossila bränslen i Sverige och våra grannländer, inte tas som intäkt för att avveckla kärnkraften.

Redovisa de faktiska utsläppen

Koldioxidutsläpp som genereras vid elproduktion i utländska kraftverk när elen exporteras till Sverige kommer inte med i den svenska statistiken över utsläpp, eftersom vi inte räknar koldioxidutsläpp på importerad el. Utsläppen av koldioxid ifrån Danmark och Tyskland kommer, enligt Energimyndigheten, att öka med 4 miljoner ton, vilket motsvarar 6 % av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser, nu när Barsebäck 2 stängts av. Regeringen bör ändra sina beräkningsmetoder så att även dessa utsläpp blir synliga i den svenska statistiken.

Skapa konkurrens på hela elmarknaden

Folkpartiet är i grunden positivt till avregleringen av elmarknaden som skett under senare år, det är bra att det nu finns alternativ för den enskilda konsumenten när det gäller val av elleverantör. Den svenska elmarknaden lider dock av flera problem som hämmar konkurrensen och driver upp priserna.

Elproduktion

Idag råder i praktiken oligopol på elproduktion i Sverige, de tre stora aktörerna Vattenfall, Sydkraft och Fortum har tillsammans drygt 85 % av marknaden. Så har det inte alltid varit, en rad uppköp och sammanslagningar ägde rum under perioden 1996–2003. Det är beklagligt att konkurrensmyndigheterna accepterade detta. I framtiden måste konkurrensmyndigheterna vara tuffare i sin granskning av elproduktionsmarknaden. Detta bör ges regeringen till känna.

Vi har en gemensam nordisk elmarknad där elen handlas på elbörsen Nordpool. I praktiken fungerar dock den gemensamma marknaden dåligt på grund av bristfällig överföringskapacitet mellan länderna, ofta är marknaden uppdelad i olika prisområden. En bättre integrerad nordisk marknad skulle gynna konkurrensen då de tre stora bolagens dominans skulle bli mindre på den större marknaden. Därför bör utbyggnaden av överföringskapaciteten prioriteras. Detta bör ges regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

På grund av olika regleringar är det svårt att bygga nya större kraftverk i Sverige idag, detta bidrar till att begränsa konkurrensen. Det måste givetvis ställas hårda krav på hälsa, miljö och säkerhet, men ändå vara möjligt att bygga nya kraftverk.

Elnät och elhandel

För elnät råder monopol genom områdeskoncession. Problemet här är att det i många fall är samma koncern som producerar el, äger elnät och bedriver elhandel. Att samma koncern sysslar med både konkurrensutsatt verksamhet och monopolverksamhet riskerar att leda till en osund korssubventionering som leder till utslagning av de elhandelsbolag som inte också äger elnät, det har man tydligt sett de senaste åren. Dessutom har elnätbolagen haft möjlighet att gynna "sitt eget" elhandelsbolag genom att förhålla processen när kunderna vill byta till annan leverantör. Nu skärps ellagens krav på åtskillnad mellan elnät och produktion/handel, vilket är bra.

I december 2004 presenterades "El- och naturgasmarknaderna – Energi-marknader i utveckling" (SOU 2004:129). Utredningen föreslår att ett centralt anläggningsregister inrättas, vilket bl.a. skulle underlätta elleverantörsbyte. Detta förslag bör genomföras. Detta bör ges regeringen till känna.

Idag är många elkunder missnöjda med svårbegripliga elräkningar. Begripliga elräkningar till hushållen är avgörande för att priskonkurrensen ska fungera och för att stimulera till energihushållning. Vi har tidigare föreslagit att det införs sanktioner mot elbolag som skickar ut obegripliga elräkningar. Regeringen bör agera för att se till att elräkningarna blir begripligare.

Konkurrensövervakning

Konkurrensövervakningen på elmarknaden har fungerat dåligt det senaste decenniet, och vi föreslår därför att den uppgiften flyttas från Energimyndigheten till Konkurrensverket. Detta bör ges regeringen till känna.

Det sårbara samhället

Vi lever i ett modernt och teknikberoende samhälle. Det ger oss många fördelar, men det gör oss också extra sårbara för avbrott i elförsörjningen. För ett par år sedan slogs stora delar av USA:s östkust och hela strömförsörjningen i Italien ut på grund av tekniska fel. Representanter för den svenska kraftindustrin har försäkrat att detta inte kan hända i Sverige, men för två år sedan lamslogs också stora delar av södra Sverige och Mellansverige samt delar av Danmark av ett liknande strömavbrott. I år orsakade stormen Gudrun omfattande och långvariga strömavbrott i södra Sverige.

Fel! Okänt namn på

I princip allt som var elberoende slogs ut: hissar, tåg, telefoner, ljus, värme, vatten, tunnelbanan, datorer m.m. Särskilt utsatta var delar av sjuk- och åldrvården. Det visade sig efteråt att den reservkraft (främst diesel och gasturbiner) som fanns inte var tillräcklig, inte fungerade eller helt enkelt inte kopplades in på grund av oklara rutiner. I takt med att vi förfinar och låter de tekniska lösningarna bli alltmer komplicerade ökar också behovet av reserv- och backupsystem. Om riskerna inte tas på större allvar riskerar ett större strömavbrott att leda till stora samhälleliga kostnader, som skulle kunna undvikas med små resurser.

Det måste finnas starka ekonomiska incitament för nätbolagen att öka leveranssäkerheten i elnätet. Därför behöver skadestånden till dem som drabbas av elavbrott höjas och kontrollen av nätbolagen ökas. Detta bör ges regeringen till känna.

Den nya myndigheten Krisberedskapsmyndigheten (KBM) har tagit in uppgifter ifrån alla kommuner främst vad gäller förmågan till reservkraft inom äldreomsorgen. Det är bra men uppgiften borde utvidgas till att omfatta hela kommunens reservkraftskapacitet. Detta bör ges regeringen till känna.

Strålningsrisker från kraftledningar

Många kommuner vill av estetiska skäl eller med hänsyn till strålningsrisken gräva ned kraftledningar som i dag finns ovan jord. Forskningsresultaten avseende magnetfält och strålningsrisker är inte entydiga, men samhället borde ändå prioritera nedgrävning av kraftledningar i tätbebyggt område där barn vistas.

Eftersom ett samband mellan kraftledningars magnetfält och bl.a. leukemi inte kan uteslutas har Arbetarskyddsstyrelsen, Boverket, Elsäkerhetsverket, Socialstyrelsen och Statens strålskyddsinstitut i samråd utarbetat en s.k. försiktighetsprincip.

Försiktighetsprincipen innebär att om åtgärder som generellt minskar exponeringen kan vidtas till rimliga kostnader och konsekvenser i övrigt bör det eftersträvas att reducera fält som avviker starkt från vad som kan anses normalt i den aktuella miljön. När det gäller nya elanläggningar och byggnader bör målet redan vid planeringen vara att utforma och placera dessa så att exponeringen begränsas. Det övergripande syftet med försiktighetsprincipen är att på sikt reducera exponeringen för magnetfält för att minska risken att människor skadas.

Mot bakgrund av att det i dag finns bostadsområden, skolor och daghem som ligger nära kraftledningar och där barn dagligen vistas under längre tid, bör farhågorna om strålningsrisker tas på stort allvar. Elsäkerhetsverket fick våren 2001 i uppdrag av regeringen att utreda frågan om strålningsrisker. Det är viktigt att denna utredning nu ger resultat.

Fel! Okänt namn på

Energisparande måste löna sig

Det energipolitiska omställningsprogrammet har visat magert resultat. Vi anser att de satsningar som nu görs på information och åtgärder för att spara energi i hushållen är vällovliga. Det är emellertid enligt vår uppfattning ineffektivt och opedagogiskt att kombinera sådana satsningar med ett fastighets-skattesystem som effektivt håller tillbaka fastighetsägares goda vilja att göra investeringar i olika energieffektiviseringslösningar. Det är inte rimligt att personer som satsar på energibesparingar straffas genom ökad fastighetsskatt.

I detta sammanhang bör också nämnas att det är av vitalt intresse att ta till sig den kunskap som finns inom området byggteknik för att bygga mer energisnåla hus. I en studie som gjorts på Chalmers tekniska högskola slås fast att vi inte bygger mer energisnåla hus nu än vad vi gjorde för 40 år sedan. Snarare tycks utvecklingen gå åt andra hållet, trots de stora framsteg som görs inom både byggmaterial och byggteknik. Kanske beror det på för dåliga ekonomiska incitament eller byggkrav från samhällets sida?

I ett nyligen avslutat byggprojekt i Lindås strax utanför Göteborg har man lyckats bygga energisnåla hus till i stort sett samma kostnad som för ett vanligt bygge. Värmen i inomhusluften tas tillvara för såväl värmande av vatten som av huset i övrigt. Detta och andra liknande projekt måste få uppmuntran och kunna spridas till fler entreprenörer. Att få ned värmekostnaderna i ett hus till noll kronor sparar otroliga mängder energi. Detta innebär besparingar för en familj på flera tusen kronor i månaden. Även andra energisparande åtgärder som t.ex. bergvärme bör uppmuntras.

Vi ställer oss dock skeptiska till det ensidiga fokus på att få bort elvärme som tycks finnas. Det är långt ifrån säkert att det ger någon förbättring av miljön att ersätta elvärme med småskalig eldning av ved eller pellets, som ofta är alternativet. Småskalig vedeldning kan vara både ineffektivt och hälsofarligt om det görs på fel sätt. Vedeldning ger utsläpp av hälsofarliga ämnen som polycykliska aromatiska kolväten (PAH), lättflyktiga organiska ämnen (VOC) och partiklar (PM₁₀). Småskalig vedeldning i tätorter kan vara en hälsofar, och orsakar ett antal förtida dödsfall varje år i Sverige. Fokus måste ligga på att minska miljö- och hälsopåverkan, inte på att minska elanvändningen. Vi motsätter oss regeringens förslag till investeringsstöd för konvertering från direktverkande elvärme.

Regeringens idé om ett investeringsstöd för konvertering av oljeuppvärmning är däremot intressant, för att komma till rätta med växthuseffekten är det viktigt att vi minskar användningen av fossila bränslen.

Skatter på energiområdet

I utgiftsområde 21 finns det anmärkningsvärt mycket s.k. skatteutgifter, totalt över 9 miljarder (att jämföra med de reguljära utgifterna på 1,7 miljarder).

Folkpartiet motsätter sig att torv är befriad från koldioxidskatt. Vi menar att torv är att betrakta som ett fossilt bränsle då det inte återbildas inom rimlig

tid, därför bör koldioxidskatt tas ut på torv. Vi ser heller ingen anledning till att torv ska vara befriad från energiskatt.

Folkpartiet anser att vi bör sträva efter att all verksamhet som bidrar till växthuseffekten träffas av ekonomiska styrmedel, och vill därför avskaffa undantagen från koldioxidskatt. Vi motsätter oss alltså i princip att elproduktion är befriad från koldioxidskatt, samt nedsättning av koldioxidskatten på kraftvärme och på fjärrvärmeleveranser till industrin. Vi menar att man måste sträva efter ett enkelt, överskådligt och långsiktigt hållbart energiskattesystem utan mängder med undantag. På grund av regeringens skadliga politik riskerar dock ett snabbt avskaffande av dessa undantag att drabba industrin orimligt hårt. Därför låter vi undantagen kvarstå tillsvidare, men vi har för avsikt att fasa ut dem på sikt i takt med att vår energipolitik får genomslag. Vi vill inte straffa industrin för att regeringen har en dålig energipolitik.

Effektskatten på kärnkraft är världsunik och snedvrider konkurrensen mellan olika energislag och gynnar icke önskvärda energislag såsom fossila bränslen. Denna skatt redovisas i budgetpropositionen som en s.k. skattesanktion, och regeringen beskriver den så här: ”Skatten kan likställas med en extraskatt som lagts på vissa företag och är därför att betrakta som en skattesanktion.” Folkpartiet accepterar inte den här typen av omotiverade extraskatter på vissa företag. Vi säger definitivt nej till regeringens förslag på höjning. Vi vill på sikt fasa ut den helt.

Skatteutgifter Utgiftsområde 21

Skatteutgift (miljoner kronor)	Förändringar 2006	Förändringar 2007	Förändringar 2008
Slopad energiskattebefrielse för torv	240	240	240
Slopad koldioxidskattebefrielse för torv	1 560	1 560	1 560
Ej höjd skatt på termisk effekt i kärnkraftreaktorer	-1 000	-1 000	-1 000
Totalt	800	800	800

Anslagsfrågor utgiftsområde 21

Vi vill avskaffa elcertifikatssystemet, KLIMP och en del annat som Statens energimyndighet hanterar. Dessutom borde myndigheten kunna effektivisera sin förvaltning. Därför sänker vi 35:1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader med 25 miljoner.

Folkpartiet motsätter sig det särskilda investeringsstödet för konvertering av direktverkande elvärme i bostadshus, varför vi inte räknar med ökningen av anslaget 35:2 för detta ändamål. Folkpartiet vill fasa ut anslaget 35:2 *Insatser för effektivare energianvändning* snabbare än regeringen genom att inte bevilja några nya bidrag från och med 1 januari 2006.

Fel! Okänt namn på

Folkpartiet vill fasa ut anslaget 35:3 *Teknikupphandling och marknadsintroduktion* snabbare än regeringen genom att inte bevilja några nya bidrag från och med 1 januari 2006.

Eftersom vi motsätter oss subventioner av energiproduktion så vill vi fasa ut anslaget 35:4 *Stöd till introduktion av vindkraft* genom att inte bevilja några nya bidrag från och med 1 januari 2006.

Folkpartiet vill avskaffa elcertifikatssystemet, därför behövs inte anslaget 35:7 *Statlig prisgaranti elcertifikat*.

Eftersom Folkpartiet vill återstarta Barsebäcks båda reaktorer beräknas inte fortsatta kostnader för avställningen från och med 2007, vi räknar med att det tar cirka ett år att återstarta en reaktor.

Utgiftsområde 21 Energi 2006

	Anslag (miljoner kronor)	Regeringens förslag 2006	Förändringar 2006
35:1	Statens energimyndighet	193,8	-25
35:2	Insatser för effektivare energianvändning	168	-12
35:3	Teknikupphandling och marknadsintroduktion	65	-13
35:4	Stöd till introduktion av vindkraft	89,4	-33
35:5	Energiforskning	815,1	0
35:6	Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser	18,1	0
35:7	Statlig prisgaranti elcertifikat	59,5	-59,5
35:8	Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av en reaktor vid Barsebäcksverket	313,1	0
	Totalt	1 722	-142,5

Utgiftsområde 21 Energi 2007

	Anslag (miljoner kronor)	Regeringens förslag 2007	Förändringar 2007
35:1	Statens energimyndighet	197,1	-25
35:2	Insatser för effektivare energianvändning	136	-10
35:3	Teknikupphandling och marknadsintroduktion	65	-13
35:4	Stöd till introduktion av vindkraft	49,4	-33
35:5	Energiforskning	829,9	0
35:6	Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser	18,1	0
35:7	Statlig prisgaranti elcertifikat	39,5	-39,5
35:8	Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av en reaktor vid Barsebäcksverket	282,2	-282,2
	Totalt	1 617,2	-402,7

Fel! Okänt namn på

Utgiftsområde 21 Energi 2008

	Anslag (miljoner kronor)	Regeringens förslag 2008	Förändringar 2008
35:1	Statens energimyndighet	200,5	-25
35:2	Insatser för effektivare energianvändning	3	-3
35:3	Teknikupphandling och marknadsintroduktion	0	0
35:4	Stöd till introduktion av vindkraft	70	-70
35:5	Energiforskning	842,4	0
35:6	Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser	18,1	0
35:7	Statlig prisgaranti elcertifikat	19,5	-19,5
35:8	Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av en reaktor vid Barsebäcksverket	288,4	-288,4
	Totalt	1 441,9	-405,9

Stockholm den 5 oktober 2005

Eva Flyborg (fp)

Yvonne Ångström (fp)

Sverker Thorén (fp)

Nina Lundström (fp)

Nyamko Sabuni (fp)

Hans Backman (fp)